

 <b>ÎNGRIJIRI PALIATIVE ȘI LA DOMICILIU</b>				
<h2>Stabilirea oportunităților de amplasare de noi servicii de îngrijiri paliative în diferite locații din România</h2>				
				
				



## **Stabilirea oportunităților de amplasare de noi servicii de îngrijiri paliative în diferite locații din România**

**Coordonator Științific Proiect PAL-PLAN:  
Conf. Dr. Daniela Moșoiu, Fundația Hopice Casa Speranței**

**Grup de lucru:**

**Dr. Elisabeth Brumă- Casa Națională de Asigurări de Sănătate**

**Sorina Hașu- Fundația HOSPICE Casa Speranței**

**Flavia Hurducaș- Fundația HOSPICE Casa Speranței**

**Oana Predoiu- Fundația HOSPICE Casa Speranței**

**Andreea Szabo- Fundația HOSPICE Casa Speranței**



UNIUNEA EUROPEANĂ



Programul Operațional Capacitate Administrativă  
Competența face diferența!



Instrumente Structurale  
2014-2020

**PAL-PLAN - "Creșterea capacității instituționale pentru dezvoltarea națională coordonată a îngrijirilor paliative și îngrijirilor la domiciliu"**  
Cod SIPOCA/SMIS: 733/129439



ÎNGRIJIRI PALIATIVE  
ȘI LA DOMICILIU

**A5.1 Stabilirea oportunitatilor de amplasare de noi servicii de ingrijiri paliative in diferite locatii**  
**-Aprilie 2021-**



MINISTERUL SĂNĂTĂȚII



AUTORITATEA NAȚIONALĂ  
DE MANAGEMENT AL  
CALITĂȚII ÎN SĂNĂTATE

ANMCS



HOSPICE CASA SPERANȚEI  
PREȚUIM FIECARE CLIPĂ DE VIAȚĂ



MINISTERUL MUNCII  
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

CNAS

Casa Națională  
de Asigurări de Sănătate

Proiect cofinanțat din Fondul Social European, prin  
Programului Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020



[www.poca.ro](http://www.poca.ro)



UNIUNEA EUROPEANĂ



**PAL-PLAN - "Creșterea capacității instituționale pentru dezvoltarea națională coordonată a îngrijirilor paliative și îngrijirilor la domiciliu"**  
Cod SIPOCA/SMIS: 733/129439

Premisele dezvoltării centrelor pilot în cadrul proiectului PAL-PLAN au în vedere următoarele criterii stabilite în mod obiectiv, de către experții grupului de lucru- reprezentanți ai Casei Naționale de Asigurări de Sănătate și Fundației Hospice Casa Speranței.

**1. Nevoia de îngrijire calculată pentru fiecare județ**

Evaluarea nevoii de paliativă s-a făcut pe baza metodei recomandate de Irene Higginson, metoda prin care se estimează nevoia de îngrijiri paliative pe baza datelor de mortalitate: aproximativ 90% din pacienții care decedază cu boli oncologice și două treimi din totalul celor care decedază cu boli non-oncologice ar avea nevoie de îngrijiri paliative în ultimul an de viață. Determinarea nevoii anuale de îngrijiri paliative s-a făcut pe baza datelor populaționale și de mortalitate publicate de Institutul Național de Statistică (INS) pentru anul 2019.

*Punctajul acordat pentru acest criteriu este următorul:*

- sub 2000 pacienți- 1 punct
- între 2000-3000 pacienți -2 puncte
- între 3000- 4000 pacienți -3 puncte
- între 4000- 5000 pacienți -4 puncte
- peste 5000 pacienți -5 puncte.

**2. Existența personalului medical (medici) cu pregătire în îngrijiri paliative**

Programul de instruire în îngrijiri paliative pentru medici are o durată de 18 luni, iar dezvoltarea și autorizarea centrelor pilot depinde de existența personalului calificat. Analiza situației furnizorilor de servicii de îngrijiri paliative din România în anul 2019 ([Raport-furnizori-îngrijiri-paliative-Romania-2019.pdf \(studiipaliative.ro\)](#)) reflectă faptul că doar o treime din medicii instruiți activează în îngrijiri paliative în baza unor contracte cu norma integrală sau parțială, dar și discrepanțele de instruire între diferite zone ale țării. Fiind un criteriu obligatoriu pentru autorizarea unui serviciu de îngrijiri paliative, existența medicilor care au urmat programul de studii complementare în îngrijiri paliative este considerat eliminătoriu.

*Punctajul acordat pentru acest criteriu este următorul:*

- Nu există medici cu pregătire de specialitate în îngrijiri paliative- 0 puncte
- Există 1-2 medici cu pregătire de specialitate în îngrijiri paliative- 1 punct
- Există mai mult de 3 medici cu pregătire de specialitate în îngrijiri paliative- 2 puncte

**3. Gradul de acoperire a nevoii de îngrijiri paliative pe județ cu servicii de spitalizare continuă și îngrijiri la domiciliu prin indicator număr de pacienți unici îngrijiți la nivel de județ.**



MINISTERUL SĂNĂTĂȚII



AUTORITATEA NAȚIONALĂ DE MANAGEMENT AL CALITĂȚII ÎN SĂNĂTATE

ANMCS



HOSPICE CASA SPERANȚEI  
PREȚUIM FIECARE CLIPĂ DE VIAȚĂ



MINISTERUL MUNCII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE



Casa Națională de Asigurări de Sănătate

Proiect cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020



[www.poca.ro](http://www.poca.ro)



UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă  
Competența face diferența!Instrumente Structurale  
2014-2020

**PAL-PLAN - "Creșterea capacității instituționale pentru dezvoltarea națională coordonată a îngrijirilor paliative și îngrijirilor la domiciliu"**  
Cod SIPOCA/SMIS: 733/129439

Serviciile de îngrijiri paliative în regim de internare sunt cele care s-au dezvoltat cel mai mult, în principal datorită posibilității de contractare a serviciilor în sistemul asigurărilor de sănătate. În cadrul raportării serviciilor realizate de furnizori pentru anul 2019, sunt oferite informații legate de numărul de pacienți unici îngrijiți în cadrul compartimentelor/ secțiilor de îngrijiri paliative atât în unități de tip public cât și privat. De asemenea, din datele furnizate de cele 8 servicii de îngrijiri paliative la domiciliu, a fost preluat numărul total al pacienților îngrijiți în anul 2019.

Având în vedere obiectivul de prioritizare a locațiilor pentru dezvoltarea serviciilor, criteriul privind gradul de acoperire a nevoii cu servicii este invers proporțional, fiind încurajată dezvoltarea serviciilor acolo unde nevoia este cel mai puțin acoperită. Astfel, punctajul pentru acest criteriu este calculat după formula:

*1- Pacienți unici/Nevoie de îngrijire paliativă*

**4. Se acordă un punct suplimentar pentru județele în care există Institut Oncologic sau posibilitatea de dezvoltare a unui spital regional conform planurilor strategice.**

**5. Județele care au servicii de domiciliu și/sau ambulator funcționale vor fi considerate neprioritare indiferent de punctajul obținut în urma criteriilor de mai sus.**

#### CALCUL PUNCTAJ FINAL/JUDET

**Punctaj criteriu 1\* punctaj criteriu 2\* punctaj criteriu 3+ Punctaj criteriu 4**

Analiza rezultatelor pe zone de dezvoltare, conform criteriilor stabilite și selectarea județelor cu punctajul cel mai mare este prezentată în tabelele de mai jos. Au fost contactați telefonic medicii cu pregătire în îngrijiri paliative din fiecare județ pentru a afla disponibilitatea de implicare într-un potențial proiect pilot în județ.

#### Regiunea VEST

Județe	Nevoie (nr. pacienți anual)	Punctaj aferent criteriu 1 NEVOIA DE IP	Punctaj aferent criteriu 2- medici cu instruire IP	Criteriu 3- Pacienți unici îngrijiți în spital și la domiciliu	Punctaj criteriu 3	Institut oncologic / Spital regional	TOTAL PUNCTAJ
Arad	3,740	3	2	1,562	0.58		3.49
Caras-Severin	2,530	2	1	1	1.00		2.00
Hunedoara	3,634	3	2	230	0.94		5.62
<b>Timis</b>	<b>5,989</b>	<b>5</b>	<b>2</b>	<b>690</b>	<b>0.88</b>	<b>1</b>	<b>9.85</b>



MINISTERUL SĂNĂTĂȚII



AUTORITATEA NAȚIONALĂ DE MANAGEMENT AL CALITĂȚII ÎN SĂNĂTATE

HOSPICE CASA SPERANȚEI  
PREȚUIM FIECARE CLIPĂ DE VIAȚĂ

MINISTERUL MUNCII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE



Casa Națională de Asigurări de Sănătate

Proiect cofinanțat din Fondul Social European, prin  
Programului Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020



[www.poca.ro](http://www.poca.ro)



UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă  
Competența face diferența!Instrumente Structurale  
2014-2020

**PAL-PLAN - "Creșterea capacității instituționale pentru dezvoltarea națională coordonată a îngrijirilor paliative și îngrijirilor la domiciliu"**  
Cod SIPOCA/SMIS: 733/129439

In judetul Timis, din cei 17 medici cu formare in ingrijiri paliative, 5 sunt interesati sa lucreze in regim part-time.

**Regiunea Nord- VEST**

Judete	Nevoie (nr pacienti annual)	Punctaj aferent criteriu 1 NEVOIA DE IP	Punctaj aferent criteriu 2- medici cu instruire IP	Criteriu 3- Pacienti unici ingrijiti in spital si la domiciliu	Punctaj criteriu 3	Institut oncologic/ Spital regional	TOTAL PUNCTAJ
Bihor	4,897	4	2		0.89		7.12
Bistrita-Nasaud	2,607	2	1		0.90		1.80
Cluj	5,814	5	2		0.78	1	8.78
Maramures	4,144	4	2		0.92		7.40
Salaj	1,942	1	2		0.87		1.75
Satu Mare	3,077	3	1		1.00		3.00

In judetul Cluj, 51 de medici au urmat programul de formare in ingrijiri paliative. Au fost contactati cei care nu lucreaza deja in alte servicii de paliatie, dintre aceștia 10 si-au manifestat disponibilitatea de a lucra in regim part-time.

**Regiunea NORD-EST**

Judete	Nevoie (nr pacienti annual)	Punctaj aferent criteriu 1 NEVOIA DE IP	Punctaj aferent criteriu 2- medici cu instruire IP	Criteriu 3- Pacienti unici ingrijiti in spital si la domiciliu	Punctaj criteriu 3	Institut oncologic/ Spital regional	TOTAL PUNCTAJ
Bacau	5,886	5	2		0.83		8.32
Botosani	3,610	3	1		1.00		3.00
Iasi	7,562	5	2		0.79	1	8.90
Neamt	4,518	4	2		0.93		7.48
Suceava	6,044	5	2		0.92		9.19
Vaslui	3,948	3	1		0.98		2.95

In județul Neamț, din 17 medici care au urmat programul de formare în îngrijiri paliative si nu lucreaza deja intr-un astfel de serviciu, 5 ar dori sa se implice part-time in servicii de ambulator si domiciliu. Un



MINISTERUL SĂNĂTĂȚII

AUTORITATEA NAȚIONALĂ  
DE MANAGEMENT AL  
CALITĂȚII ÎN SĂNĂTATE

ANMCS

HOSPICE CASA SPERANȚEI  
PREȚUIM FIECARE CLIPĂ DE VIAȚĂMINISTERUL MUNCII  
ȘI PROTECȚIEI SOCIALECasa Națională  
de Asigurări de Sănătate

Proiect cofinanțat din Fondul Social European, prin  
Programului Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020



[www.poca.ro](http://www.poca.ro)



UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă  
Competența face diferența!Instrumente Structurale  
2014-2020

**PAL-PLAN - "Creșterea capacității instituționale pentru dezvoltarea națională coordonată a îngrijirilor paliative și îngrijirilor la domiciliu"**  
Cod SIPOCA/SMIS: 733/129439

medic a menționat ca are deja aviz de funcționare de la Ministerul Sănătății pentru un serviciu de domiciliu (Raza Soarelui) și dorește să contracteze cu sistemul de asigurări de sănătate (CAS).

În județul Suceava, din 16 medici care au urmat programul de formare în îngrijiri paliative și nu au deja angajamente cu servicii funcționale, 6 medici ar dori să colaboreze cu servicii de paliatie în regim part-time. Managerul spitalului Campulung ar putea fi interesat de dezvoltarea acestor servicii.

### Regiunea Centru

Judete	Nevoie (nr pacienti annual)	Punctaj aferent criteriu 1 NEVOIA DE IP	Punctaj aferent criteriu 2- medici cu instruire IP	Criteriu 3- Pacienti unici ingrijiti in spital si la domiciliu	Punctaj criteriu 3	Institut oncologic/ Spital regional	TOTAL PUNTAJ
Alba	2,982	2	2		0.95		3.79
Brasov	5,046	5	2		0.72	1	8.22
Covasna	1,798	1	1		1.00		1.00
Harghita	2,630	2	1		0.94		1.88
Mures	4,703	4	2		0.89	1	8.15
Sibiu	3,713	3	2		0.88		5.29

In judetul Mures, 17 de medici au urmat programul de formare in ingrijiri paliative. Au fost contactati cei care nu lucreaza deja in alte servicii de paliatie, dintre aceștia 8 si-au manifestat disponibilitatea de a lucra cu norma intreagă sau parțială în servicii de domiciliu și ambulator, un medic dorește pe servicii pediatrice. Respondenții au menționat și locații care au posibilitatea înființării de cabinete de îngrijiri paliative (Centrul medical Sonea, locație in Corunca, policlinica Roman) și organizații neguvernamentale care au in structura servicii de ingrijiri la domiciliu.

### Regiunea SUD-EST

Judete	Nevoie (nr pacienti annual)	Punctaj aferent criteriu 1 NEVOIA DE IP	Punctaj aferent criteriu 2- medici cu instruire IP	Criteriu 3- Pacienti unici ingrijiti in spital si la domiciliu	Punctaj criteriu 3	Institut oncologic/ Spital regional	TOTAL PUNTAJ
Braila	2,739	2	2		0.90		3.59
Buzau	3,700	3	2		0.89		5.36
Constanta	6,079	5	2		0.94		9.37



MINISTERUL SĂNĂTĂȚII



AUTORITATEA NAȚIONALĂ DE MANAGEMENT AL CALITĂȚII ÎN SĂNĂTATE

ANMCS

HOSPICE CASA SPERANȚEI  
PREȚUIM FIECARE CLIPĂ DE VIAȚĂ

MINISTERUL MUNCII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE



Casa Națională de Asigurări de Sănătate

Proiect cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020



[www.poca.ro](http://www.poca.ro)



UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă  
Competența face diferența!Instrumente Structurale  
2014-2020

**PAL-PLAN - "Creșterea capacității instituționale pentru dezvoltarea națională coordonată a îngrijirilor paliative și îngrijirilor la domiciliu"**  
Cod SIPOCA/SMIS: 733/129439

Dambovita	4,139	4	1		0.95		3.79
Galati	4,978	4	2		0.93		7.41
Tulcea	1,881	1	1		1.00		1.00
Vrancea	3,060	3	1		0.99		2.98

În județul Constanța, 20 medici au urmat programul de formare în îngrijiri paliative. Dintre aceștia, 4 au disponibilitate de a lucra cu norma parțială într-un serviciu de domiciliu sau ambulator. Un alt medic ar dori să se implice voluntar în limita timpului disponibil.

În județul Galati, 7 medici au urmat programul de formare în îngrijiri paliative. Dintre aceștia 3 ar dori să lucreze în acest domeniu, 2 part-time și unul norma întreagă.

### Regiunea SUD-VEST

Județe	Nevoie (nr pacienți anual)	Punctaj aferent criteriu 1 NEVOIA DE IP	Punctaj aferent criteriu 2- medici cu instruire IP	Criteriu 3- Pacienți unici îngrijiti în spital și la domiciliu	Punctaj criteriu 3	Institut oncologic/ Spital regional	TOTAL PUNCTAJ
Dolj	5,480	5	2		0.95	1	10.53
Gorj	2,847	2	1		1.00		2.00
Mehedinti	2,222	2	2		1.00		4.00
Olt	3,463	3	0		1.00		0.00
Valcea	3,151	3	1		1.00		3.00

În județul Dolj, au participat la programul de formare în îngrijiri paliative 13 medici, 6 dintre aceștia fiind deja implicați în servicii funcționale de îngrijiri paliative. Alți 3 medici ar dori să lucreze în servicii de îngrijiri paliative în ambulator sau domiciliu cu norme parțiale.

### Regiunea SUD



MINISTERUL SĂNĂTĂȚII



AUTORITATEA NAȚIONALĂ DE MANAGEMENT AL CALITĂȚII ÎN SĂNĂTATE

ANMCS

HOSPICE CASA SPERANȚEI  
PREȚUIM FIECARE CLIPĂ DE VIAȚĂ

MINISTERUL MUNCII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE



Casa Națională de Asigurări de Sănătate

Proiect cofinanțat din Fondul Social European, prin  
Programului Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020



[www.poca.ro](http://www.poca.ro)





UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă  
Competența face diferența!Instrumente Structurale  
2014-2020

**PAL-PLAN - "Creșterea capacității instituționale pentru dezvoltarea națională coordonată a îngrijirilor paliative și îngrijirilor la domiciliu"**  
Cod SIPOCA/SMIS: 733/129439

Județe	Nevoie (nr pacienti annual)	Punctaj aferent criteriu 1 NEVOIA DE IP	Punctaj aferent criteriu 2- medici cu instruire IP	Criteriu 3- Pacienti unici ingrijiti in spital si la domiciliu	Punctaj criteriu 3	Institut oncologic/ Spital regional	TOTAL PUNCTAJ
Arges	5,048	5	2		0.90		9.02
Calarasi	2,460	2	1		1.00		2.00
Giurgiu	2,158	2	1		0.91		1.82
Ialomita	2,284	2	2		1.00		4.00
Ilfov	3,471	3	1		0.93		2.79
Prahova	6,298	5	2		0.92		9.23
Teleorman	2,953	2	1		1.00		2.00

În județul Arges, 11 medici au urmat programul de formare în îngrijiri paliative și doar 3 medici ar dori să fie implicați cu norme parțiale într-un proiect pilot, de preferință ambulator.

În județul Prahova, 16 medici au urmat programul de formare în îngrijiri paliative, 5 dintre ei și-au manifestat disponibilitatea de a lucra într-un proiect pilot de ambulator printr-o colaborare part-time. Nici unul din cei 5 medici nu dorește să lucreze într-un serviciu de îngrijiri paliative la domiciliu, iar unul dintre ei ar fi în imposibilitatea de a contracta cu sistemul de asigurări de sănătate deoarece este deja în contract pe un alt tip de ambulator.

### Concluzii

Pentru fiecare centru pilot integrat cu servicii de îngrijiri paliative în ambulator și la domiciliu este necesar un număr de cel puțin 3 medici, 5 asistente medicale, psiholog și kinetoterapeut. Pregătirea profesioniștilor din echipa multidisciplinară este prevăzută în Ordinul 253/2018. Pregătirea medicilor este un proces de lungă durată și în consecință o condiție pentru selectarea locațiilor. Un alt aspect important în etapa premergătoare îl reprezintă disponibilitatea managementului pentru dezvoltare și asigurarea accesului pacienților în noile structuri.

Din punct de vedere al resurselor asigurate pentru înființare și funcționare, responsabilitatea este împărțită între:

1. Asigurarea sprijinului logistic la nivel local: spațiu și amenajare, demersuri pentru structura serviciilor și de personal.
2. Coordonator local – expert în proiect pentru sprijin în demararea centrelor pilot, implementare și monitorizare impact.
3. Achiziții în cadrul proiectului PAL-PLAN:



MINISTERUL SĂNĂTĂȚII

AUTORITATEA NAȚIONALĂ  
DE MANAGEMENT AL  
CALITĂȚII ÎN SĂNĂTATE

ANMCS

HOSPICE CASA SPERANȚEI  
PREȚUIM FIECARE CLIPĂ DE VIAȚĂMINISTERUL MUNCII  
ȘI PROTECȚIEI SOCIALECasa Națională  
de Asigurări de Sănătate

Proiect cofinanțat din Fondul Social European, prin  
Programului Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020



[www.poca.ro](http://www.poca.ro)



UNIUNEA EUROPEANĂ



Programul Operațional Capacitate Administrativă  
Competența face diferența!



Instrumente Structurale  
2014-2020

**PAL-PLAN - "Creșterea capacității instituționale pentru dezvoltarea națională coordonată a îngrijirilor paliative și îngrijirilor la domiciliu"**  
Cod SIPOCA/SMIS: 733/129439

- Dotare îngrijiri la domiciliu - birou receptie+scaun; bancheta sala asteptare (4 scaune); telefon receptiv; birouri+scaune- 6/ centru; fiset pentru dosare pacienti; laptopuri pentru echipa de îngrijire cu acces la internet- 3/ centru; imprimanta; cititor de card; dulap pentru medicamente si materiale sanitare; dulap pentru opioide; frigider mic; tensiometru- 2/ centru; siringa auromata; stetoscop- 3; aspirator secretii; concentrator oxigen portabil; nebulizator; glucometru -3 buc/ centru; kit mica chirurgie; termometre; termometre ureche; genti medicale.
  - Dotare - Ambulator de Ingrijiri Paliative - pat consultatie rabatabil cu inaltime reglabila; scaun consultatie fara spatar; paravan; scaune comode/fotolii pt pacient si apartinator 2; birou+scaun; fiset; negatoscop; cantar+taliometru; PC + periferice; imprimanta; telefon cu conexiune la internet; cititor card; pat tratament; scaun pentru tratament; dulap pentru medicamente si materiale sanitare; dulap pentru opioide; tensiometre- 2; kit de mica chirurgie; stetoscop 2; aspirator secretii; concentrator oxigen portabil; pulsoximetru; glucometru- 2; termometre-2; lanterna; trusa resuscitare; Materiale sanitare- consumabile; Kit medicatie pentru serviciile de domiciliu; 2 autovehicule/ centru
  - Soft informatic pentru gestiunea dosarului de pacient- pentru colectare date de cercetare in centrele pilot date vizand pacientii asistati interventii necesare si evaluarea si monitorizarea proceselor de lucru in centre
4. Asigurarea cheltuielilor de funcționare pentru serviciile oferite pacienților prin intermediul sistemului de asigurări de sănătate (contractare CAS) : consultații în ambulator, vizite pentru îngrijirea paliativă a pacienților la domiciliu.

Institutiile (spitale) cu care Ministerul Sanatatii urmeaza sa incheie o forma de colaborare pentru predarea achizițiilor de mai sus- pot fi publice sau private?

- Care este forma juridica de contract pentru ca aceste achizitii sa fie predate entitatilor la nivel local- atat pentru pilotare cat si pentru sustenabilitate (5 ani)?



MINISTERUL SĂNĂTĂȚII



AUTORITATEA NAȚIONALĂ  
DE MANAGEMENT AL  
CALITĂȚII ÎN SĂNĂTATE

ANMCS



HOSPICE CASA SPERANȚEI  
PREȚUIM FIECARE CLIPĂ DE VIAȚĂ



MINISTERUL MUNCII  
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE



Casa Națională  
de Asigurări de Sănătate

Proiect cofinanțat din Fondul Social European, prin  
Programului Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020



[www.poca.ro](http://www.poca.ro)

## Ministerul Sănătății

Strada Cristian Popișteanu, nr. 1-3, sector 1, cod 010024, București  
Telefon : 021 3072 500  
E-mail : relatii publice@ms.ro

**Creșterea capacității instituționale pentru dezvoltarea națională coordonată a îngrijirilor paliative și îngrijirilor la domiciliu PAL-PLAN**  
SIPOCA 733/ MySMIS 129439  
Ministerul Sănătății  
aprilie 2021

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României

**Material distribuit gratuit**